

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	4 -
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	2 -

Hirdetések díjszabás szerint.

Kapuzárás után.

Ilyenkor nyár elején sok felé csuknak kaput. Legelőször a színházak. Aztán rendes körülmények között a politikai színházak: a parlamentet is beszokták ilyenkor rekeszteni. Az idén azonban tovább játszanak és keservesen mulattatják a magyar közönséget, amely bususan megfizeti ezt a sirva-vidadást.

A legfontosabban és következetesen azonban egyedül az iskola zárja el termeit. Péter és Pál napján az ország minden középiskolája bücsüt mond növendékeinek.

És azt hisszük sem a színházban, sem a parlamentben nem rezdül meg az érzelmeknek annyi különböző hurja, mint az iskolában.

A szülők szemefénye, a nemzet reménye végezte aratását. Ennek az aratásnak különösen minőségétől és nem mennyiségétől függ az egész nemzet jövője. És itt most főleg azokkal akarunk foglalkozni, akik a középiskolában az utolsó aratást végezték, akik érettségit tettek.

Ezek az ifjú emberek életük legnehezebb, legválságosabb pontján állanak: a pályaválasztás előtt. Jövő életük felett akkor kell határozniuk, amikor az életet vajmi kevésbé ismerik. Jövő életirányukat akkor kell megjelölniük, mikor az ifjúság lélektana szerint legtöbbet adnak a külsőségre, a látszatra.

A legtöbb ifjú tanácstalanul áll, mikor kezében van az érettségi bizonyítvány. Eddig egész

középiskolai pályafutása alatt ugyszólván kizárólagosan csak az érettségi begett szeme előtt, de azzal nem sokat gondolt, hogy mi lesz azután. Egyszóval elenyésző esekely azoknak a száma, akik öntudatos komolysággal, valósággal előkészültek a pályaválasztásra.

Pillanatnyi hangulat, családi tradíció, a család anyagi helyzete, külső csillogás, korai neyerkeresethez jutás, itt vagy amott ösztöndíj elnyerése — ime ezek azok a tényezők, amelyek az ifjakat, a családokat a pályaválasztásnál befolyásolják.

Látni való, hogy csak ridég kalmári szempontok ezek, semmi más. Mélyebb, idealisabb elhatározásnak semmi nyoma. Így keletkezik aztán a pályát tervezett emberek egész legiója. A világ legszomorúbb legiója. Csillogó remények megtörése, elégedetlenség, kétségbeesés, gyűlölet, összeférhetetlenség, irigység s a végén teljes fizikai és erkölcsi zülles — kitérője ennek a bus hadnak, amely nem is olyan régen még azt hitte, hogy a napsugár reá jobban süt, mint más halandóra, a madár különösen neki dalol, a virág neki nyílik és reá mosolyog.

Mikor az érettséggel a zsebében kijött az iskola falai közül, olyan erőt érzett magában, mint világbíró Nagy Sándor avagy Julius Caesar. Hatalmas fegyvert képzelt a zsebében, amely minden nehézségen keresztül segíti őt. És olyik már két-három év, többen nem egészen egy év-

tized múlva elkeseredetten látják be, hogy nem Nagy Sándorok, nem Julius Caesarok, hanem Mariusok, akik búsan keseregnek Karthago — a csillogó remények — romjain.

Szánalomra méltó teremtések ezek. Annál is inkább, mert legtöbb esetben nem önmaguk az okai szerencsétlenségüknek.

Oka az iskola, oka egész közéletünk berendezése.

Valljuk meg őszintén: az iskola sok ismerettel tömi teli az ifjak fejét, de a szívet parlagon hagyja.

Folytonosan nevelve oktatást hangoztatnak.

Humbag az egész. Tessék megvizsgálni oktatásunk rendszerét, azonnal be lehet látni, hogy ma a nevelve-oktatás tartalmatlan frazís. Olyan gépeknek tekintik az ifjakat, melyek egyaránt alkalmasak szecsavágásra, répvágásra s még gyújtó gyártásra is. A gép-ifjaktól megkövetelik, hogy a legkülönbözőbb irányú tárgyakat egyenlően megemésszék. Most már két eset áll elő. Az ifjú vagy hajlandó géppé lenni csupa látszólagos ambícióból, — s aztán feldarabolja s megemészti az összes tárgyakat. Vagy egyénisége, hajlandósága diadalt arat benne, s bizonyos tárgyakban kiválik, másokban hátulkullog, sőt igen sok esetben elbukik. Amaz átjut az iskolán, emez elmarad. Az áttevezés után a választó uton van, de habozik, ténferog, a különböző hatások megzavarták lelkének iránytűjét.

TÁRCA.

Az ablaknál.

Ungarelli G. elbeszélése. Olaszból fordította Péter János.

Két piros szegfü közül, melyek fűm összehajolva, boltozatszerűleg állanak egymáshoz, egy raffaeli leányos fejecske emeli fel hebe-korba a szemét türelmesen kézimunkájáról, hogy végig tekintsen az utcán és egy tekintettel mindent felüleljen, de éppen akkora közömbösség tükröződik tekintetén, a mekkora kitartással folytatja munkáját. Azonban nem azért hordozza végig tekintetét az utcán, hogy ezalatt pihenjen, mert mindjárt előbbi helyzetét foglalja el, a mikor csak gazdag fekete hajfonadekairól vehetni észre ottlétét; még kevésbbé ingerli a kíváncsiság, mert tekintete nem tapad oda egy tárgyhöz sem, nem köti le semmi. Azt mondhatnók, hogy a napnak egy sugarát akarja felfogni, leleketet vesz, de lelkileg nagyon is távol van az őt környező világtól.

Bársonys sötét szemeiben tényleg oly kifejezőleg tükröződik eltévedése. Tekintete mely, mint a tenger, mely a végtelenség a képe. Kinek sikerülne belenézni e bogárszembe, hogy kiolvassa szívének regényét, ha ugyan regénye

volt. Lehetséges-e, hogy ez az élet mindig ily esendességgel folyt és hogy soha nem zavarta meg semmi vihar?

Mikor reggel a nap legelső sugara a szomszédban magasba nyúló torony csücskére vetődik, a mi leányarcunk megjelenik a már ismert ablakban, hogy kedves virágait megöntözze és hogy az év folyamán elsőként leveleket leszedje, miközben jól szemügyre veszi, megcsodálja, megszagolja virágait. Ekkor már hajfonatai rendbe vannak szedve. Fülén két pompás égszínűk fülöngfüggő látható, melyek kellemesen ütnek el rózsás arcszínétől. Finom ingének kivágása meglepően szép nyakát látatja. Vállja és keble csodás szép alakjakkal tűnnek fel s egyúttal nyulánk és arányos tempetre vallanak. Azután mintegy a virágboltozat árnyékába ül, hol a virágoktól övezetten Madonna-képnek látszik és csendesen foglalkozva ott marad mindaddig, a míg a reggeli nap egyenesen rá nem tuzi sugarait. Órái lassan, de nyugodtan telnek. Az utca zajja nem hat fel hozzá, vagy ha fel is hat, nem zavarja. A nap későbbi szakában, a mint a meleg is emelkedik, ez a kép különböző színváltozatokat mutat: hullánczó hajfonatai némely pillanatokban, mintha a gyémánt fényében tündökölnének, máskor meg arca tüzel a keleti gyöngyökhöz hasonlóan; szeme ragyog mint a nemnyboltozat, ha

az ablak védő árnyékából elnez, de egyszersem nyugodt, mint a sziklák öleiben pihenő havasi tó.

Azonban a vihar, melyről úgy látszott, hogy sohasem hatolhatott be abba a szobába, egyszerre csak megérkezett, hogy azt teljesen fölforgassa.

A nap nagy felhők között kelt föl, rekkendő hőség áradt szét a levegőben, hogy jelezze a vihart. A nehéz idő ott lent a síkság fölött lebegett, a honnan rövid időközökben egymás után vakító villámok cikáztak, hogy megvilágítsák balról a torony tetejét és a szomszédos házak homlokzatát, melyeknek ablakai megnyíltak, hogy a lakók leleketet vegyenek. Az utcát heves szél söpri végig, mely porból tornyokat épít, megrázza a kapukat és az ablakokat.

A mi leánykánk virágai mellett áll, de nem öntözi, nem néz rájuk, illatukat sem élvezi... Szeme a szemhatáron függ, mintegy a légköri dráma kifejlődésére figyelve, melyben különböző elemek küzdenek s katasztrófájukban az emberi reményeket és érzelmeiket is érdeklik.

Anélkül, hogy öntudatosan tenné, visszamelekezik arra, hogy pár évvel ezelőtt egy hasonló borús reggelen anyjával misére indult a a templomba, utközben hasonló zivatar tört ki, mire még a mise kezdete előtt betértek a templomba; ott, mivel kissé szorakozott is volt, észrevette, hogy Adolf, a tengerész tiszt, a kit

A döntésnél tehát nem mélyebb, idealisabb ok vezérli, hanem kicsinyes, felületes, anyagi szempontok. Melyik pályán jutok hamarabb kenyérhez? Melyik pályán hányadik fizetési fokozathoz juthatok? Melyik állásnak minő tisztelete, becsülete van az életben? Ime, a lélek készségének mélyebb vizsgálata helyett, ezekre a kérdésekre adott feleletek döntenek a pályaválasztásnál. Segítséget, felvilágosítást nyújtani, szinte keső, mert a lélek nem úgy formálódott.

Közéletünk berendezése pedig olyan, hogy az iskolákat méltán tekintik hivatalnok-gyárnak. A gazdag, a jómódú azért szerez képesítést, hogy a közélet előkelőbb, fénesebb állásaiba jusson, nem mert anyagi helyzete kényszeríti, hanem mert diktáló, imponáló úr akar lenni, akinek a kegyeit vadásszák a szintén diplomás páriák. Tetszik neki a tömjén, a hódalat. Az ilyen üres, külső máztól csillogó lélek tehát a tudományt nem fogja önmagáért művelni, mert ezt a foglalkozást megveti, de már nem is képes reá.

A száraz pedig, no az már ugyan valóst azért szerez diplomát, hogy kenyérkeresete legyen. És mert ez a kenyérkereset sokszor nem különb a napszámosnál és mert a családi gondok, az élet egyéb szükségletei súlyosan nehezéden lelkére, fennmaradó csekélyke idejét szintén nem fordítja arra, hogy a saját pályájához tartozó tudományágakat vagy hajlamának megfelelő más tudományt műveljen.

Mindezeket egybevetve azért látjuk, hogy Magyarország óriási hivatalnok apparátusával sem tud kellőleg boldogulni, azért látjuk, hogy nincs tudományos életünk, hogy valódi, eredeti tudósainkat a tíz ujjunkon felszámíthatjuk.

A kik tudományt magasabb szempontból szeretnének és tudnának is foglalkozni, azokat meggátolják az élet gondjai. A kik az élet gondjaitól mentesek, azoknak meg nem kell a tudomány.

Már pedig... az a nemzet nem emelkedhetik fel a szellemi műveltség magasab fokára, nem izmosodhatik meg a nemesebb erkölcsökben, de még az anyagi előhaladásban sem válik önállóvá és versenyképesé, melynek fiatalága eszményekért nem tud lelkesülni, s melynek ifjú

sarját életpályája megválasztásában nem magasabb szempontok, hanem csak az urias, kényelmes élet könnyű megszerzésének óhaja vezérelnek." (Tóth Mike.)

A második Országos Mária-Kongregációi értekelet f. hó 1-én volt Budapesten. A reggel 9 órakor kezdődött gyűlésen, melyen Majláth G. Károly kegyes püspök urunk elnököl, az ország minden részéből összesereglett lelkes csapat vett részt. Egyházmegyéinkből ott voltak: Kárpáss János és Szporni János gyulafehérvári főgymn. tanárok, Asbóth Viktor k.-vásárhelyi tanár, Esztergár Gergely szamosújvári hit-tanár és Dobordán Károly Nagy-Szebenből.

Püspök urunk lelkes beszédben fejtette a kongregációk célját, hatását a multban, a feladatokat, melyeket a jelenben kell megoldania.

Minden hazafi szívében — ugymond — él a vágy, bár támasztana az Isten férfiakat, qui potentes sunt opere et sermone, kik képesek szellemök fölényével, akaratuk erejével, jellemük tisztaságával, magánéletük szennytelen voltával és különösen az Isten kegyelmével a közügyeket jobbra fordítani, eszelekedni és beszélni, mint Isten akarja s mutassanak a nemzetnek út, amelyre lépnie kell. A mint a multban őseink a Mária-kongregációban krisztusi szellemmel el-telve erős karral megvédték ellenségei ellen a nemzetet, úgy most is a kongregáció van hiv-atva nevelni férfiakat, akik megmentsek azt a jelenkor pogány- minden tekintélyt megvető, nemes idealokért lelkesülni képtelen áramlata ellen.

Mulasztás terhel minket. Nem dolgoztunk és nem hatott át bennünket eléggé Krisztus szelleme, hogy jobb generációt adjunk e hazának. Ezt a mulasztást a jövőben pótolni akarjuk és pedig főleg a Mária-kongregáció segítségével. Nem a szám a fő, hanem, hogy az Isten adjon iskoláinknak lelkes katolikus férfiakat, akik képesek is, akarnak is kongregációt vezetni úgy, hogy megfeleljen céljuknak.

Ez értekelet célja megvizsgálni, azon az uton haladtunk-e, mely e célunk megvalósításához vezet. Ha nem, tanácskozni, felvilágosítani egymást, hogy a helyes utat eltaláljuk. Mentsünk, amit menteni lehet. Kérjük, hogy akiket a sze-

lont, bűnökben félrengő, nősábitó, hozomány-hajhászó emberek voltak. Szóval sohasem adta volna beleegyezését egy ilyenlennel kötendő frigyehez. Neki meg mint engedelmes leánynak meg kellett kísérnie, hogy elfeledje és hogy elfojtsan minden elhatalmasodó érzelmét, noha sorsába belenyugodni teljesen nem tudott. Nagynénének házában szokta volt látni kedvesét: most már látásáról is lemondott. A férfi mindent elkövetett, hogy megtudja megváltozásának okát, de minden kísérlete meghiúsult, végre megerősödött abban a hitben, hogy a leány érzelmei megváltoztak.

Fenn a magasban a felhők száguldoztak, tornyosodtak, sűrűbbekké és fenyegetőbbekké váltak, alant pedig a szélrohámok ismétlődtek mindig gyakrabban és erősebben. Úgy látszott, mintha az eső, mely már a levegőben volt, egy pillanatra csak a közeli és távoli tornyok, egy megszólaló harangok hangja tartóztatta volna fel. De még viharosabbak voltak az ő részéről azok a napok, a mikor érezte, hogy keblében két egyformán hatalmas érzelem viaskodik: a gyermeki szeretet és a szerelem. Egyiknek nem kellett volna a másikat kizárnia, de mégis úgy vette észre, hogy a szeretet hamarabb le lehet győzni, mint a gyermeki szeretet. Mindazonáltal azon napokban, mikor a görög felkelők iránt, kik Epaminondas hőseinek képelték magukat, oly nagy lelkesedés támadt és mikor értesült,

rejt hozott össze, bátran és nyíltan adják elő aggodalmaikat és nehézségeiket, hogy úgy mint tavaly, legyen e gyűlésnek eredménye. Ez az esztendő nem mult el siker nélkül és ha nem is szabad elbizakodnunk, vigasztalja a tudat, hogy ébredünk, dolgozunk és napról-napra több lennünk, akik nemesek szóval, de áldozattal is előbbre viszik a jó ügyet. A gyűlést megnyitottak nyilvánítom.

A megnyitó beszéd után megkezdődtek a tanulságos előadások Láng Ince dr. „Az ifjúsági kongregációk kihatása az ifjúság erkölcsi életére” címen értekezett, melynek nyomán elhatározták, hogy a kongresszus megkeresi a kath. iskolák igazgatóit a kongregációk alapítása érdekében. Trikáli József dr. esztergomi központú vezetői hittanár „A kongregációk jelen állapotáról hazánkban” címen tartott előadást. A harmadik előadó Solymos Oszkár a kongregáció-ház internátusának igazgatója volt, aki a Regnum Marianum ügyeület és a kongregációk egymáshoz való viszonyát tárgyalta. Kifejtette, hogy a Regnum Marianum a kath. intelligencia nevelését célozza a kath. ifjúsági könyvtárak, internátusok, kath. diákünnepek és manifesztációk szervezésével, kongregációk alapításával és segítségével. Az elnökölő püspök kijelentése szerint mármost a Regnum-Marianum egyesület, mely már január 2-án megalakult, a hercegprímástól és a belügyminisztertől jóváhagyott alapszabályokkal a nyilvánosság elé lép.

Az utolsó előadó Izsófi Lajos volt, aki a Zászlók című ifjúsági lap ügyével foglalkozott. Ezzel kapcsolatban meg nem állhatjuk, hogy mi is fel ne hívjuk olvasóink különös figyelmét erre a valóban derek, kitűnően szerkesztett, szépen, eszünk kiállított ifjúsági folyóíratra, amely minden hó 15-én jelenik meg július és augusztus kivételével. A magyar könyvkiadók évek óta sok esetben tettek kísérletet az ifjúságnak szánt folyóíratokkal, de célt nem igen értek. Nem érték célt, mert ezeket a folyóíratokat nagy részt az üzleti szellem hozta létre s így nagy részt határozott irányzat nélkül szűkölködtek, vagy éppen a keresztény nevelésnek ártottak. A Zászlók azonban, mely páratlanul szép kiállítás, gyönyörűen nyomtatott képeinek soka-

nagynénjétől ismert, kíváncsian és egy kissé profán elméjével szemléli. Azon a napon kisebb áhitattal fohászodott a Boldogság Szűzhöz... Azok a részletek, melyek ezután következtek, megtorlódtak elméjében. Nehány héttel azután egy hasonló időpontban mondott misén, mikor ismét kezébe vette imádságos könyvét, melyet egy percre a padon hagyott volt, levelet vett észre, mely ügyesen bele volt esempészve. A merénylőre elpirult és szinte sirt; de mikor haza érkezett, a helyett, hogy a levelet mint tervezte volt, visszaküldölte volna, felnyitotta és elővasta.

Ily gondolatokba merülve alig vette észre a viharok gyors közeledését. Magában ismételte a levél szavait, mintha a sorok szemé előtt állottak volna. „Mária kisasszony, így szólt a levél, először a kegyed ablakának függő kertjé bámultam, azután nem kevésbé a nemes kertésznot, a ki gondolzza. Estenként ablaka adott sétálván, egyszer egy virágot láttam lelesni, a melyet eltettem s még most is őrzöm. Ha még egy épen olyant kaphatnék a saját kezéből, én volnék a világ leghoidogabb embere és eserebe odaadnám az életemet is.”

Oh minő nap volt az, a mikor szigorú anyjának mindent meg kellett vallania! Ez ugyan a kéroét nem találta kifogástalannak. Adolf szerencsétlenségére katonatiszt volt. Anyja szemében pedig az ilyen fajtájú emberek rom-

hogy a Garibaldi Riciotti önkényeseivel Adolf is elhajózott, anyja iránti szeretete ellenére sem tudta magát tartóztatni, hogy zokogásba ne törjön ki és néhány tiltakozó szót ne ejtsen, melyek zokogása közben kebléből előtörték. Ekkor egy kissé meglágyult anyjának a szíve is, mert férje, a ki a görög nyelvnek nagy ismerője volt, többször beszélt egy bizonyos Santorre Santaroszáról, a ki az Adolphehoz hasonló hősiess vállalkozásban vett részt, úgy hogy váratlanul kinyilatkoztatta: Hát jól van, ha visszatér, hozzáadlak.

És még mindig sirt... Sirt, miáért a vihar teljes erővel kezdett dühöngeni... A mennydörgések sűrűen, szakadatlanul követték egymást, vakító villámok hasogatták a felhőket és siketítő robogás remegtette meg a lelket. Úgy látszott, mintha a mindenség nem tudni minő boszú gondolattal a földre akart volna zuhanni és hogy ennek a végtelen teher alatt össze kell roskadnia. Ki tudná megmondani, hogy mi történt ezalatt a nyitott ablakkal és a pompás virágokkal?... Talán két kicsiny kéz megkísérelte, hogy megmentse és elvegye a szokatlan zápor esapásai elől, nem törődve azzal, ha a gyöngy ágak, levelek összetépődnek is?... Vagy talán, a mi még inkább valószínű, a dühöngő szélvész vitte véghez a pusztítást; mire ezen az areon, mely máskor oly derült volt, a megdöbbenés vett erőt, a keze ösztönszerűleg a fejéhez

sága dacára is csekély évi 2 koronaért szerezhető meg, végre-valahára eltalálta azt a hangot, azt a szellemet, mely gyermekeink lelket kedves eseményével van hivatva táplálni. „Adunk neked sisakot — mondja a Z. az ifjúsághoz szótában — az üdvnek sisakját. Kardot is kapsz majd: a szellemnek kardját. Lábadat a kegyelem békéjével övjük, igazság lesz a vérted; a hited pajzsod. Harci bérül pedig nyersz majd örök boldogságot.” Mindezt az ígéretet becsületesen beváltotta a Zászlónk első évfolyamával is, melyben a vallásos elmélkedések, irodalmi, esztetikai elmefuttatások, természetudományi, történelmi értekezések, útirajzok, leírások, elbeszélések, költemények meglepő változatosságot, előkelő irodalmi ízlést és helyes pedagógiai érzéket tárnak elénk. Azonkívül a szerkesztőség, arról is gondoskodott, hogy a legkülönbözőbb irányú pályázatokkal az ifjakat is munkásságra és erőpróbára buzdítsa. Összesen 15 pályázatot tüzött ki, melyeknek szerzőit 210 koronával aranyban, egy 42 cm. magas szép szoborral és egy pár első minőségű koresolyával jutalmazta. Mindezek alapján a legmegerősebben ajánljuk olvasóink, különösen pedig az oktatással foglalkozók figyelmébe ezt az egyetlen ifjúsági folyóiratot. Minden középiskolánkban helyet kell juttatni neki okvetlenül, még pedig feles számban.

A székelység helyzete.

Irta és a gyűjtemény Székely társaság jun. 18-iki gyűlésén felolvasta: Balló Lázár kir. törv. bír.

Nem szereplési vizsketőség, sem nem felütnési vágy készlet engem arra, hogy ismét egy felolvasással lépjek az igen tisztelt társaság elé, hanem ösztönöz fajomnak — a széthullásnak indult székely népek — lángoló szeretete, ennek folyton növekvő szerényedése és nyomora: sarkol az a mélyen elszomorító jelenség, a mely a székely földre lépő szemlélő elé tárul, s melyet e szeretettel ápol, könnyel és vérrrel oly sokszor öntözött bérees kis hon mai képe s a csak pár évtized előtti képe közötti felületes összehasonlítás által is mindenki könnyen észlelhet. Talán nem is lenne szükséges e szomorú jelenség leírása és ismertetése önk előtt uraim, hisz nagy része e lelkes kis körnek ismeri, köz-

kapott és kebléből kiáltás tört elő . . . mivel ezekhez a virágokhoz a legedesebb emlékek fűződtek, és az orkán, mely virágait szétduolta, ugyanakkor szívét szakította szét.

A vihar elvonult. A nap felhőtlen égen ragyog, az iszappal borított utcák oly tiszták, mintha megsöpörték volna, a mezőn a növények fölegyenesítették fejüket, a madarak, kiröpülnek fészükéből és a többi állatok is előbujnak rejtekükből, mindenütt férfiak, nők, gyermekek tudolnak a szabadba, hogy közöljék egymással hirtelen keletkezett benyomásaikat. Szóval az élet megújul és a természet ismét hallatja a szeretet örök énekét.

De íme egyszerre csak mindenkinek figyelme az utca torkolata felé irányul, a honnan trombita harsogás hallszik s végtelennek látszó tömeg közeledik ünnepes menetben.

— Itt vannak a Görögországból visszatérő önkénytesek! — hangzik mindenünnen.

És valóban a tömegben észre lehet venni a piros ingeseket és köztük egy jól ismert alakot . . .

Mária, kinek figyelmét a látvány nem kerülte el, ott hagyja az ablakot, anyjához szalad ezzel a kiáltással: — Adolf visszatért! és ezzel anyja karjába rogyott.

vetlen tapasztalásból tudja, hogy mit értek e jelenség alatt, de mert tudom, hogy körünk nagyon becsült tagjai között vannak olyanok is, a kik a székely földet, s annak szegény népet csak leírásból ismerik, s bár őszinte törekvésük e faj nyomorán segíteni, de mert nem volt alkalmuk e földet és népet közvetlen közelről tanulmányozni és megismerni, úgy vélem nem végzek haszontalan munkát, ha egy pár szóval vázolom a székely föld és népének egy pár évtized előtti és a mostani képét.

Howy kik voltak 1000 év előtt a székely nép ősei, valjon a hadverő Atilla, vagy a honfoglaló Árpád ivadéka-e? ezt eldönteni a történetudósok feladata. Azonban abból, hogy e kérdés felett egyáltalán vitatkozni kell és lehet, annyi kétségtelen, hogy a pontos történelmi adatok kora előtti, rég mult idők óta lakják és védik magyar hazánk keleti határát.

Az sem tartozik e szerény értekezés keretébe, hogy leírjam és vázoljam azokat az egész magyar nemzet szempontjából kiváló fontossággal bíró érdemeiket, azokat a dicsőséggel teljes multakat, a melyeket a történelem 1000 év óta e népről följegyzett.

Ezeket minden intelligens, s a történelemben jártassággal bíró ember tudja és ismeri. Csak arra hivatkozom — és pedig nemzeti büszkeséggel uraim! — hogy az a nép, a mely az imádtott nagy magyar haza életében ily kiváló szerepet vitt 1000 év óta, s a mely ma is a haza integritásának, a magyar faj békes fejlődésének és fennmaradásának egyik leg-erősebb oszlopa, megerdemelné, hogy királyaink, kormányainak és nemzetük nagyjai több szeretettel, odaadóbb gondossággal és a jövőbe néző áldozatkészséggel ápolják, erősítsék e népet, s ne engedjék elszegényedni, s szegényen a nemzetiségek mócsarába süllyedni, mert ha ez bekövetkezik, akkor vége Erdély magyarságának, akkor le lesz metszve edes hazánk jobb karja és jobb lába, s csak egy gyenge lökés kell ahhoz, hogy az ezer éves birodalom, mint egy aláfüresztelt százados tölgy, a panszlavírus, vagy a pángermanizmus nemzeteket felemészítő gyomrába hulljon.

Pedig ezen az úton halad már egy pár év óta az a nép, a mely az erdélyi és magyarországi fő- és köznemesi családok igen nagy részét szülte, s a mely még ma is, mint egy egészséges kaptár, évről évre bocsátja ki magából a lelkes magyar rajokat, s mely a közelmult magyar szabadságharcban is oroszán részt követelt magának. Ha gyors és alapos segítség nem jön, s a lejtőn gurulónak induló kőtűt fel nem tartóztatjuk most, később nem lesz hatalom és erő, mely a nehézség törvényei szerint gyorsuló hanyatlást megakadályozni tudná.

A tárgyhoz térve, tudom, hogy önk között uraim, többen vannak, a kik még közvetlen szemlélői és élvezői voltak annak a kornak, mikor a székely még úr volt a maga portáján, mikor minden egyes székely gazda szerény igényei közepett meglegedéssel, önérettel és rendezett anyagi viszonyokkal büszkélkedett, mikor minden székely gazda a nyári gondos és szorgalmas munkaidény után telt gabonával és kamrával ment neki a hosszú téli évszaknak, melyet a vele született eredeti humorral, a rokonok, sógorok, komák, szomszédok vidám társaságában gond és anyagi zavaroktól menten töltöttek el. Igen sok család volt, mely az adósságot csak hírből ismerte, a végrehajtás esemény számba ment a községben. Földje akkor sem termelt jobban, mint most, de szerény igényei kielégítésére eleget termelt, sója, fája, apró és darabos lábas jószágja minden székely gazdának volt.

Az üzér, az uzsorás abban a székely korban a székely földön meg nem élt, ott gyökeret verni nem tudott.

Szóval a 30—40 év előtti község madártávlathal is a meglegedés, jólét és boldogság fészke volt.

Milyen ezzel szemben a mai székely föld?

A ki nem él közöttük, csak időnként tekint be hozzájuk, az előtt is már első tekintetre fel-tűnik a székely föld szomorú helyzete.

Tudva levő dolog uraim, hogy ha egy élő szervezet beteges, sokkal könnyebben tenyészenek rajta a paraziták, mint egy egészséges szervezet, mert az utóbbi, ha rá is kerül az élődsi állapot, lerázza azt magáról, de a gyenge és beteges nem lévén elég ereje, túrni kénytelen a paraziták garázdálkodását. Egy ily szervezethez hasonlítható a székely föld is. A míg egészséges volt a vérkeringése, távol maradtak a vérén elősködő paraziták, s most mit látunk? Minden kilométernyire egy-egy fészket az élődsieknek.

Ellepték a székelyföldet az üzérek, a lelketlen szipolyok tömegtelen csapatjai, melyek annak koronáját, százados szép erdeit hallatlan pótom áron összevásárolják, vagdalják, rombolják s hordják szét a világ minden részébe a nélkül, hogy abból a székely népek számba vehető haszna volna.

Szomorú bizonyítéka ez uraim a székely nép számalmas helyzetének. A gazdag zsidó üzérek gyári vállalataikhoz a jobb fizetésekkel járó állásokra kizárólag csak zsidókat alkalmaznak, s a nehéz munkával foglalkozó székely munkásnak oly silány napszámot adnak, hogy abból alig képes a maga és családja számára a mindennapi kenyeret is előállítani, s arról, hogy abból valamit félre is tegyen, szó sem lehet. De ez a silány napszám is csak egy pár évig fog tartani, s ha letarolták azokat a gyönyörű erdőket, kivonulnak ismét a paraziták s ott hagyják szőr és bőr nélkül azt a szegény népet, melynek utolsó csepp véré is felemészítették. Akkor lesz még csak igazán szegény az a nép, a mikor a hat hónapos tél idején meg a fát is drága pénzen kell majd vennie. Egyetlen meglegedett hang sem hallható, hanem folytonos sirás, örökös panasz hallszik mindenfelé. Tengernyi adóssága van minden székely gazdának, csekélyke birtoka értékén felül meg van terhelve mindenféle adóssággal, melynek a kamatai fedezésére sem elegendő a föld silány termése. Az egyenes adókon felül a követelt adók, pótagadók, rovatatok kiszámíthatatlan változatai várnak kéréletlenül kielégítést a pár holdnyi kis székely birtok szegényes hasznából. A minden felé burjánzó takarékpénztárak letketlen magas kamataikkal szorongatják a nép torkát, s nap-nap után kiluzzák egy-egy székely család szájából az utolsó falat kenyeret, mely családok aztán, hogy az éhenhalás elől menekülhessenek, kénytelenek szolgaságba kivándorolni, s nem lévén, a mi haza vonzza, örökre elvesznek a nemzetre nézve.

Nem számalmas, nem szivettépo szomorú képe ez uraim? Valljuk be, hogy igen!

Kutassuk már most egy kicsé behatóan az okokat, a melyek ezt a szomorú változást a székely földön előidézték, hogy megtalálva és rámutatva az okokra, azok megszüntetésére törekedhessünk.

Szerény véleményem szerint több kisebb és nagyobb fontossággal bíró oka van e változásnak, melyek közül csak a főbbekre, a kiválóbbakra mutatok rá ezuttal, mert valamennyi oknak felsorolása igen sok időt venne igénybe.

Első és legfontosabb oknak tartom Uraim az ország sorsát intező kormányhatalmak kö-

zönyét, a mellyel évtizedek óta elhanyagolták hazánknak ezt a legszélsőbb periferiáját.

Ugyanis a mai pénzügyi politika alapelvei szerint az ország legtávolabbi vidékei is ép oly intenzíve vannak ellenőrizve adózási szempontból, mint az ország központi vidékei; ép úgy behajtják és behajtották évtizedek óta a számtalan címeken kirótt és kivetett adókat a székely földön, mint Pestvármegyében, vagy más a központ közelében fekvő vármegyékben, de a míg ezzel szemben az ország más vidékei a nagy mennyiségben elhelyezett katonaság, nagyobb és tömegesebb hivatalok, iskolák, középítkezések, közlekedési eszközök fejlesztése s más ezer és ezer féle kisebb nagyobb esztornánkon ismét visszakapták az általuk kifizetett adókat, addig a székelyföldi vármegyékből csak beszédtek és beszédtek évenként adóalakjában a sok pénzt, de arról, hogy az így kihuzott pénz-mennyiség más uton és módon oda ismét visszakérüljön, az állam soha sem gondoskodott, s nem kell ahhoz nagy számtani tudomány, hogy ha egy pénzes tárcából folyton csak kivesszünk, de bele soha sem teszünk, az a tárcza a végén is csak kiürül. Így van ez Uraink ma is, folyton szedik az adót, s élismerem, hogy az államnak ehhez joga van, de viszont kötelessége is gondoskodni arról, hogy ne csak egyes dédelgetett vármegyék s városok tárcájába folyon vissza a székely földről kihuzott pénz, hanem oda is, a honnan kivették.

(Folyt. köv.)

Az erdélyi románok uniója.

(Folytatás és vége.)

Ugy látszik tehát, hogy az erdélyi főurak nagyon eszalódtak, midőn Athanasius személyében olyan ferfit akartak a püspöki székbe ültetni, ki az unió megkötésére ne legyen hajlandó. Látva a történetet, felküldték az udvarhoz Vass grófot és a püspök ellen mindenféle vádakot emeltek. Különbösen is számos nehézség merült fel.

Ezek között nem csekély jelentőséggel bírt a rekonstruált erdélyi latin szertartású katolikus püspök követelése sem, ki azt hangoztatta, hogy abban az esetben, ha a románok elfogadják az uniót, nem lehet nekik külön püspökségük, hanem az ő joghatósága alá fognak tartozni. Legfeljebb külön vikáriátust kaphatnak. Ezt a követelést egy XIII. századbeli zsinati határozatra alapította. A midőn ugyanis Konstantinápolyban felállították a latin császárságot, a lateráni zsinat egyik határozatában kimondotta, hogy a latin szertartású püspök egyházmegyéjének területén lakó görög szertartású hívek, szintén az ő joghatósága alá tartozzanak. Róma azonban ezt a kérdést sokkal méltányosabban és szabadabban fogta fel, mint az erdélyi püspök.

A bécsi kormány úgy látta, hogy a nép hűségét a vallás egysége biztosítja legjobban. Ezért 1699-ben I. Lipót a görög vallásúak uniójának tárgyában diplomát adott ki, melyet az erdélyi rendek a karlócai béke hatása alatt elfogadtak. Kijelenti ebben a császár (mert ezen a néven nevezte ebben a korban mindenki), hogy ha a görög-keletiek azt a bizonyos négy pontot elfogadják és a katolikus hitvallást leteszik, élvezni fogják a katolikusok összes jogait. Kívánja, hogy az eddigi visszaélések szűnjenek meg és az egyesült papokkal bánjanak tisztességesen.

Ez a diploma azonban nem tette még a románokat egyenjogúakká az ország többi lakóival. Még az erdélyi katolikus rendek is súlyos feltételeket szabtak ezzel szemben. Az 1699-iki

erdélyi országgyűlés pedig 7 pontot vett föl, melyek azt jelentékenyen megszorítják. Követelték ezt a szigorú a műveltség nevében és érdekében. Minden faluba egyes bizottságot akartak kiküldeni, hogy a nép ez előtt nyilatkoztassa ki, melyik vallásra akar áttérni. Kolonics közvetítő választ adott az országgyűlésnek, melyben szem előtt tartotta a románok érdekeit.

Felszólította azután a székelyföldi katolikus papokat, hogy lépjenek akcióba az unió érdekében. Ők azonban, hivatkozva a románok műveltségére, ezt megtagadták. Az unió ügye egyáltalában nem volt népszerű Erdélyben, még a katolikusok előtt sem. Jellemző, hogy a császárnak a gubernium így festette le az oláhokat: „Gentis valachicae, religione nulla, sed superstitione sola imbutae, et alias barbara, ac ad omne nefas prona, nullo religionis Catholicae emolumento” stb. Baritiu megjegyzi erre: „Akartak volna csak a románok a református hitre áttérni, bezzeg nem lettek volna sem babonások, sem barbárok, sem nem szolgáltak volna a vallásfelekezett szegényére.” Mindenesetre van igazság szavaiban. De meg kell gondolnunk, hogy a gubernium tagjai közt katolikus főurak is voltak. Könnyen érthető, hogy ezek kissé nehezen barátkoztak meg azzal a gondolattal, hogy ökezentül a megvetett, lenézett oláhokkal egy hiten legyenek.

Athanasiusz 1700 szeptembereben zsinatot hívott össze Gyulafehérvárra, hol a bizonytalan helyzetnek valahára vége szakadjon. E zsinatnak kellett döntenie a felett, hogy a románok katolikusok legyenek-e vagy reformátusok, avagy maradjanak meg a régi görög keleti hitben és legyenek alávetve a kálvinista szuperintendensnek. A zsinat tárgyalásai az esztergomi primási levéltárban őriztetnek, kivonatban Gyulafehérvárt, a káptalani levéltárban. Emlegetik azt, hogy itt nem szabadon, hanem külső erőszak befolyása alatt határoztak. Ezzel szemben valószínűnek tekinthetjük azt a nézetet, hogy szellemi presszió volt ugyan a jezsuiták részéről, kik szónoklataikkal igyekeztek a románokat a katolicizmusnak megnyerni; de az anyagi erő legfeljebb az unió ellen működhetett. A zsinatot Gyulafehérvárt tartották, ez pedig akkoriban inkább református város volt, a mit könnyen megmagyaráz az a körülmény, hogy még csak néhány évtizeddel azelőtt ott székeltek az erdélyi fejedelmek, ott alapított Bethlen Gábor főiskolát stb. Ezen a zsinaton azután véglegesen kimondták a latin egyházzal való uniót s az erről szeptember 5-én kiállított okmányt 54 esperes és 1563 lelkes alá írta.

Mindennek dacára nem vett részt az egész román nép az unióban. Így például a brassói görögök és a többi kereskedők, kiknek ügy Oroszországban, mint a Balkánon összeköttetések voltak, anyagi érdekből vonakodtak ettől a lépéstől. A szegény oláh jobbágyoknak s főként a földhöz ragadt papoknak sem hozott az unió semmi jót, legalább eleinte. Athanasius panasolja Kolonicsnak, hogy az unió megszavazása óta az erdélyi mágnások rosszabbul bínnak az oláh papokkal és a néppel, mint az előtt. Ez különben könnyen megmagyarázható.

A latin egyházzal való egyesülést tehát a románok véglegesen kimondták. De Athanasiuszt még sem I. Lipót meg nem erősítette székében, sem a pápa el nem nevezte püspöknek. Bécsbe utazott tehát, hogy egyrészt az unió ügyét Kolonicsal rendezze; másrészt pedig a megerősítést kinyerje.

Bad Péter idezett művében úgy véli, hogy Bécsben felszentelték másodszor is püspöknek és pedig a latin egyház szabályai szerint. Ezt az állítást azonban még akkor is tévedésnek kellene

minősíteniünk, ha az ellenkezőről nem volnának biztos adataink. Mert nyilvánvaló, hogy a görög keleti, tehát szakadár püspökök szentelését a katolikus egyház mindig érvényesnek ismeri el. Bad Pétert az vezethette felre, hogy ezzel a kérdéssel valószínűleg maga Athanasius sem volt tisztában és azzal a gondolattal indult útnak, hogy Bécsben körülbelül másodszor is fel fogják szentelni. E fölött nem esodálkozhatunk, mert Baritiu szavai szerint, ebben a korban a görög egyházban szörnyű tudatlanság, majdnem általános szellemi sötétség uralkodott. Ez volt egyik főoka annak, hogy az egész oláh egyház alá volt rendelve a kálvinista szuperintendensnek. S mindez nem pusztá frázis, mert volt rá eset, hogy a görög keleti esperesek a szuperintendens környezetben, hord-széken cipelték vállaikon.

A szomorú műveltségi viszonyok Kolonics előtt sem maradhettek titokban. Ennelfogva azt a feltételt szabta Athanasiusz elé, hogy egy katolikus theologust vegyen maga mellé, a ki egyházi ügyekben tanácsot és utbaigazítást adjon neki. Ezeket a theologusokat azután rendszerint a jezsuiták közül nevezték ki. Ha tekintetbe vesszük, hogy az oláh egyház eddig teljesen alá volt rendelve a református szuperintendensnek, kinek vallási felfogása az övétől merőben különbözött, nem esodálkozhatunk afelett, hogy Athanasiusz ezt a feltételt minden nehézség nélkül elfogadta. A mai kor szemüvegén át nézve a dolgot, határozottan fonákságnak tartanók, hogy egy püspök mellé, ki utóvégre is csak a pápának tartozik felelősséggel vallási dolgokban, egy idegen szertartású szerzetest nevezzenek ki s kötelezővé tegyék ráneve, hogy ennek a tanácsát mindenben megfogadja. A jezsuiták azonban, ismeretes tapintatos fellépésükkel, annyira megdudták nyerni a románok szeretetét, hogy Athanasiusz halála után például egyenesen a mellette kinevezett theologust akarták püspöknek megválasztani. A rend szabályai ezt természetesen nem engedték meg. A dolog azonban érdekes annyiban, mert később azután nagyon népszerűtlenné lettek, főként azért, mert az ügyek intézésére döntő befolyást akartak maguknak biztosítani.

Athanasiusz Kolonicsnak 8 pontban előadta panaszait és kívánságait, azután pedig letette a hűségi esküt és hitvallást. I. Lipót 1701. márc. 19-én kiadott oklevelében teljesítette kívánságait; megerősítette püspöki székében és aranyláncal díszítette föl. Ugyanez évben megjött Romából is a jóváhagyás. 1701. június 25-én Athanasiusz Gyulafehérvárt ezernél több pap jelenlétében ünnepélyesen beiktattott püspöki székébe. Ezzel az unió megkötése be volt fejezve.

Mielőtt letennők a tollat, még röviden szólanunk kell az unió jelentőségéről és legfontosabb következményeiről.

A román nép növekedésének az első lökést megadta Rákóczy György amaz ismeretes rendelete, mely anyanyelvüknek érdekeit az egyházban biztosítja. Ennél azonban még nagyobb fontossággal bír az unió, mely papjainak a tekintélyes katolikus papokkal egyenlő jogokat, püspököknek főpapi tekintélyt kölcsönözött s egyházukat kiemelte a túrt vallások megvetett sorából. A román ifjak előtt megnyitlak a katolikus tanintézetek, hol alapítványokat és ösztöndíjakat élvezhettek.

Az egész román faj fejlődésének szempontjából óriási fontosságú az a körülmény, hogy legtehetségesebb és szorgalmasabb papnövényedékek Romába kerültek, a műveltség fő forrásához. Megismerve az olasz népet és annak nyelvét, észre kellett venniök azt a bámulatos hasonlóságot, mely a két népfaj: az olasz

és a román között fennáll. Megnyiták előttük a nyugati műveltség kapui. S mikor azután széles látókörrrel, nagy tudományos készültséggel vizsgáznak az örök városból a kised Balázsfalvára s látják a műveletlenséget, a hátramaradottságot, megfogamzik lelkükben az a szilárd elhatározás, hogy minden erejüket népek művelésének, jólétének előbbre vitelére fogják szentelni.

De volt az uniónak még egy következménye. Az akció után reakció jött. A görögkeletiek nem nézhetek közömbös szemmel, hogy egyházuk milyen sok hívőt veszített Erdélyben. Ezért a szomszédos országokból, Bukovina, Szerbia s az oláh fejedelemségekől bujtogató szerzetesek jöttek be, kik a nép körében zavart támasztottak. Isten haragjával fenyegették meg a jámbor, tudatlan parasztokat, ha az unióra át mernek térni. S fellépésüknek lett is eredménye. A népet annyira felzúgatták, hogy néhol tettlegességre is került a sor. A katonaság a rendet ugyan helyreállította, de az unió ügye nagy kárt szenvedett, mert egész falvak és vidékek tértek vissza a görögkeleti egyházba.

Ez a visszahatás a románság szempontjából határozottan káros volt. A Rómával egyesültek előtt nyitva állott minden út arra nézve, hogy a műveltségben előre haladjanak. A görögkeletiek ellenben, a szláv és görög befolyás alatt továbbra is szellemi sötétségben maradtak.

Az ellentétek megma sem simultak elsűly a politikában, mint a tudományos műveltségben észrevehetjük a különbséget a két egyház hívei között.

Gyárfás Elemér.

H I R E K.

Felhívás előfizetésre.

Az új félévvel felhívjuk lapunk barátait, hogy előfizetésüket szíveskedjenek megújítani és új előfizetőket is szerezni. — Lapunk irányzatát, szellemét nem kell ismertetnünk; ismerik olvasóink jól s akik még eddig nem ismerik, azoknak szívesen szolgálunk mutatványgyal a régi számokból is, meg az ezutániakból is.

*Az előfizetés díja egész évre 8 Kor.
Félévre ————— 4 Kor.*

Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat tagjaié koronatorzsági díjuk fejében kapják a lapot. Tanítók, kántorok pedig még kedvezményben részesülnek a E. I. T. szabályai értelmében.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, ha nem talán a lap szétküldése tekintetében panaszkodni valna, szíveskedjenek ezt egy levelező lapon a szerkesztőségnek megírni.

— **Új ruhában** jelenünk meg t. olvasóink előtt. Új és izléses lapunk címnyomata, új betűkkel van szedve az egész lap. A szép, esinos kiállítás Papp Györgyöt dícséri, aki nyomtató műhelyét teljesen új felszereléssel látta el s így a legkényesebb követelményeket is kielégíti. Ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

— **Az idei konkurzus eredménye.** Julius hó 2-án megtartott konkurzuson a következő papnövéndékek vétettek fel az egyházmegyei papnövéndékek sorába. Az első évi theológiára: Badiha János és Óriás Nándor Gyulafehérvárról, Botár Gáspár és Fekete János Csík-somlyórol, Lakatos Gáspár Székelyudvarhelyrol, — a VII. gym. osztályra: Budai Péter Deésről, Sipos József és Vargyasi István Kézdivásárhelyrol, — Zakariás Aladár (gyóremetei) Székelyudvarhelyrol.

— **Prímiciák.** Az első újszent mise áldozatok minden községben lélekemelő mozzanatai a hitéletnek, de a hitéleti lelkesülésnek olyan tüntetéseiről megnyilatkozásait, milyent Harasztosról (Torda-Aranyosvármegye) ir tudósítónk, igen ritkán van szerencsénk tudósítónk leveleiből kiolvasni. Oka ennek a hitközség sajátságos elhelyezkedésében keresendő. Harasztos a mezőség szélén fekszik, több románjuku és református vallású községtől határolva. A katolikusok a különböző felekezetek e tengerében csekély számuknál fogva elenyomatosnak, nem ritkán üldözéseknek vannak kitéve és így nagyon is érthető, ha egyes kiemelkedőbb vallásos momentumoknál valóságos hitvallást tesznek keresztény kath. hitük igazságáról. Ilyen hitvallás volt a harasztosi primícia is. Szabó János újpap Harasztos község szülőtte július hó 2-án mutatta be első szent mise áldozatát. A nép már hetekkel azelőtt készült az örvendetés napra és fokozta az érdeklődést az, hogy Harasztoson még soha sem volt ilyen magasztos ünnepély és az új papnak rokonai is nagyobb részben idegen vallásuak, vagy az idegen vallásból áttértek és így a nagyközség lakossága teljes számban jelen volt az ünnepélyen. A primícia napján és azt megelőző napon igen sokan járultak a szent gyónáshoz és a szent áldozáshoz. Tíz órakor vonult be az új pap a szépen felszított templomba manuduktora: Dr. Balázs András ker. esperes és Bálint Endre harasztosi plebános vezetője mellett a torda-aranyosi esperes kerület papsága kíséretében, akik csaknem teljes számban megjelentek az ünnepélyre. Az ünnepi beszédet Kopacz Gergely segédszerkesztő társunk mondotta a papság hivatásáról kötelességéről és szenvedéséről. Szent mise közben igen sokan vettek az Úr Jézust az új pap kezéből magukhoz. Délben úgy a helybeli plebános asztalánál, mint az új misés szülői házában gazdag ebéd volt, melyre a község értelmisége, a vendégek és a különböző felekezetek papjai voltak hivatalosok. Ki merne fogadni, hogy nem voltak felköszöntök is?

— **Gyulafehérvárt** Korbuly Ignác táblabírónak hasonló nevű fia szintén július 2-án tartotta első szentmise áldozatát a székesegyházban. A lélekemelő ünnepre nagy és intelligens közönség gyűlt össze úgy városunkból, mint vidékről. Az új papnak manuduktora Zomora Dániel kanonok plebános volt, az ünnepi beszédet pedig Zlamál Ágost főgymn. tanár mondotta rendkívül nagy hatást kelte formás, lelkes, szép beszédével. Megható jelenség volt, midőn az ifju pap családjának összes tagjait megáldoztatta, mise végén pedig megáldotta a szüleit, testvéreit a család jó barátait és az összes jelenvókat. Délben a szülők házában mintegy negyven terítékű díszes ebéd volt, mely emelkedett hangulatban a késő délutáni órákig tartott. Mi is részt veszünk az általánosán kedvelt és tisztelt család magasztos örömeiben, az élet munkatereire kilépő ifjunak pedig azt kívánjuk, hogy lelkes buzgóságát, szorgalmát minden körülmények között tartsa meg, hogy azok a szép remények, melyeket működéséhez családja, barátai fűznek, mind valóra váljanak az egyház és a haza javára, önmagának békés megelégedésére.

— **„Lajos bácsi.”** Múlt számunkban megemlítettük, hogy Péter Lajos lelkész püspök urunk szentszéki tanácsossá nevezte ki. Erre vonatkozólag most az alábbi s a kitüntetett nagy népszerűségét bizonyító tudósítást kaptuk: Mások is volt Delnén bácsi, de az idei mindenkéül jobban sikerült. Ennek így is kellett lenni; de a mi azután következett, annak is kár lett volna elmaradni. Értjük azt a kitüntetést, hogy Püspök

úr ő Méltósága Péter Lajost, Csik-Delne-Pálfalva egyesült hitközségnek 43 év óta buzgó lelkipásztort, szentszéki tanácsossá nevezte ki. Negyvenhárom évig egy helyen működni, képét szedni s úgy a felsőbb hatóság bizalmát, mint a hívek és a paptársak változatlan szeretetét birni: nagy dolog! Erre csak „Lajos bácsi” képes az ő papi buzgóságával, szigorian pontos kötelességtudásával, szelidségével, türelmével, alázatos egyszerűségével és örökké vidám kedélyével. Az ő korabeliek ritkán bírják a munkát s „Lajos bácsi” habár 73 éves, esendesen, zaj nélkül, fiatal erővel dolgozik. Hívei között virágoznak az ájtatos társulatok, csak két év óta is, bár szegény az eklezsia, új iskolát épített, tornyot újított, templomot festetett, szobrokkal oltárokat díszített, gyönyörű misemuhát szerzett. Hiába mondá: „kitüntetést nem érdemeltem, nem reméltem, nem vártam”, mert a kerület érdemes főesperese átadta a kitüntetésről szóló dekretumot, melyet a „bácsi” kezébe véve, mosolyogva kiáltá: „sokszor megréféltak ezek a fiatal huncutok, hozzátok az okulásomat, hadi lássam, igaz-e, a mit felolvastok!” Igaz biza „Lajos bácsi” s mi, akik rajongásig szeretjük, arra kérjük, hogy kötégesse fel a viola övet. Legalább mikor mi „fiatal huncutok” ezt látjuk, eszünkbe jut az alázatos egyszerűség és a csendes tevékenység! Kötégesse csak fel azt a violát; illik az az érdemekben megőszült fejezárhhoz, s ahhoz a szeliden mosolygó, szeretettől lángoló róza pirosarchoz. Vonza ez még szorosabban híveit szívéhez, kik miként egykor főpásztornak jelenté, bácsi nélkül már meg sem élnének, s bár honores sokszor mutatt mores, azért maradjon nekünk „Lajos bácsink” ad multos annos!

— **Népmiszó Verespatakon.** Kegyelmes Püspök urunk mindenre kiterjedő atyai gondoskodása és kifogyhatlan áldozatkészsége a kegyelem napjává változta verespataki buzgó lelki gyermekei számára június hó 13—21-iki napjait. Magas meghívására jöttek ugyanis hitközségünkbe a lelki életnek kiváló orvosai, szt. Vincének lelkes fia, számszerint harman, u. m. ft. Csukovits, Dr. Kovács és Áronffy atyák, akik egy egész héten keresztül bámulatos és fáradtságot nem ismerő kitartással tisztogatták, mint szakavatott kertészek az Úr szőlőjének itteni kinyeske kertjét s gyakorlott kézzel nyesegették a hitélet fáján itt-ott mutatkozó egészségtelen kinövéseket. Naponként 2—3 ízben tartott beszédeiket az igazi krisztusi szeretet lengette, melyekben kerülve a vitatkozó hangot, egyszerűen, de a szívnek oly közvetlenségével szólottak szt. hitünknek igazságairól, hogy a hallgatóság feledve a földi gondokat, ott hagyva a legnagyobb munkaidőben napi foglalatosságát, lelkesülten sietett a lélekmentés munkijában részt venni. Megható s lélekemelő pontjai voltak a szt. miszionak Jézus szts. Szíve ünnepének előestéjén a legméltóságosabb Oltárszentségben jelenlétében isteni Üdvözítő- és szombaton este a bold. szt. Szűz iránti hódolat és szeretet megnyilatkozása. Mindkét alkalommal fényárban úszott — különböző tágas, de ily alkalmakkal szűkeken bizonyult — szép templomunk. Nem különben magasztos volt a gyermekeknek ünnepies megáldása, melyre nemesak a katolikus, de a más vallásu anyák is, talán mindannyian elhozták apróságait, s a könnyek, melyek ott csillogtak a boldog anyák szemében, nemesak a legjobb, leggyöngédebb s leggondosabb édes anyá, az anyaszentegyház szeretetéről beszéltek, mely az életnek első pilanatától utolsó helyettéig Istennek áldó s védő szárnyai alá helyezi gyermekeit, hanem a hála könyei valának az annyira találékony s emberileg érző jó atyánkkal szemben.

Ily magasztos mozzanatok után nem esoda, ha a Szentlélek Uristen kegyelme működött, eredményessé tette a misszióatyák halászatát, nem esoda, ha hálojukba kerítették az egész hitközséget úgy, hogy alig maradt lelek, mely a kegyelem időtö harmatában úja ne született volna. Az egyházba visszatérők száma eddig: kilenc. És főleg e pontban láttuk a szt. missziók tartásának nagy hasznát és célját, különösen egyes vallásuk által lakott vidéken. A szokatlan és ritka alkalom vonzóerővel bír. Az igazság idegen papok ajkáról elhangozva sokszor felélesztí az talán már régen a szív mélyén szunnyadt vágyat: visszatérni az igaz anyaszent-egyház kebelébe, s egymásnak példája legyőzi az emberi tekintetet s követve a hívő szót, bűnbánó, bátor lélekkel visszatért a hitlenül elhagyott édes anyához. A szt. misszió vezetélt apapilakban megjelent egyház, gondnokával élén, az egész hitközség megköszönte a jó atyáknak fáradoalmait. A bucsuzásra az egész város apraja-nagja összegyűlt, még egyszer látni azokat, kiket annyira megszeretett. A legközelebbi vizsontlátás reményében azon hű óhajjal váltunk el tőlük, bárha ténye volna többeknek azon törekvése, mely lehetővé tenné, hogy a jámbor atyák áldos munkáját bár minden harmadik évben élvezhessük.

— **A kath. népiskolák védelme.** Ismeretes dolog, hogy az állam mind nagyobb erővel igyekszik a népiskolákat az egyház kezéből kivenni. Azt is tudjuk, hogy emiatt a kath. körök folytonosan panaszkodnak, de nem igyekeznek nagyobb áldozatokhoz az iskolák érdekében, hogy ne mondhatta az állam az egyháznak: „kénytelen vagyok iskoláidra tenni a kezem, mert a modern oktatás követelményeinek nem felelnek meg sem helyiség, sem felszerelés, sem a tanító személyzet teljessége tekintetében. A rozsnjó alesperesi kerület példájával megmutatta, hogy mit kell cselekedni. E kerület papsága ugyanis a tavaszi koronán 73 koronát adott össze az egyházmegyei tanügyi alap növelésére s elhatározta, hogy a gyűjtést tovább is kitértőn folytatni fogja. — Ime a példa! A mustármagból itt is lehet terebélyes fa. Ezzel kapcsolatban mi is előállunk egy szerény indítvánnyal. Indítsunk egyházmegyénkben a népiskolák emelése, rendezése érdekében filléres gyűjtést. Egy-egy filléres bárcát a legszegényebb kath. ember is bevált, a jobb módú többet s a sok fillérből sok korona lelétt. Úgy lehetne ezt a bárcás gyűjtést rendezni, hogy nem terhelnék meg vele a közönséget s a szent ügynek még is hasznára lehetnénk. Az ügghöz csak lelkes, buzgó kezdeményező kell s az eredmény nem marad el. Nem gondolják olvasóink? Szóljanak hozzá a dologhoz!

— **Keresztény szocialis kurzus.** A kath. Egyesületek Országos Szövetsége elhatározta, hogy augusztus 17—19-én Bpsten megtartja második szocialis kurzusát. A kurzuson való részvételt különösen figyelmébe ajánljuk fiatal, kezdő papjainknak, a tanítóknak akik sok hasznos útmutatást fognak hallani arra nézve, hogy községeikben miképpen és mi módon orvosolják a létező bajokat: minő intézményeket szervezzenek, hogy a mindjában terjedő nemzetközi szocializmusnak útját állják. A részvétel nagyon meg van könnyítve, mert a jelentkezők számára kedvezményes vasúti jegy adatik, azonkívül a kurzus ideje alatt ingyenes szállásban és ellátásban lesz részüik. Jelentkezni lehet Gyúrkó Ödön dr. titkárnál.

— **Új kath. leánynevelő intézet** nyílik meg szept. 1-én Hódmező-Vásárhelyen, a nagy magyar Alföld szívében, a több mint 60,000 négy magyar lakosú, egészséges, jó ivóvízű városban, e célra épült új házban. Az internatussal

egybekötött intézetben egyelőre a IV-ik elemi s az I., II., III., IV-ik polgári osztályokba lehet belepni. Az intézetben a Magyarországi Boldog Margitról nevezett Szent Domonkos rendi nagy műveltségű szerzetesnők fognak tanítani. Tandíj egy évre 20 korona, a bentlakók havi 40 koronát fizetnek s ezért lakást, megfelelő jó élemezést, mosást, ellátást nyerneik. Az előírt egyszerű ruházatról és ágynemüről a tanulók hozzátartozói gondoskodnak. Az intézet római katolikus, de más vallásúak is bevértnek s a városban ismert jó családoknál mérsékelt díjért elhelyezhetők, de kívánságukra bent is lakhatnak. A nem kötelező tantárgyak tanításáért mérsékelt díjak lesznek megállapítva. Közelebbi felvilágosítást szívesen ad *Bernátsky Ferenc* apát plébános, az egyház község elnöke.

— **Az oltáregyesület** Kiskapunon is alakulófelben van. Tízser László lelkész, hogy kellő hangulatot csináljon az egyszerű, de jóindulatú falusi hívők lelkében, az Urnap nyolcadát, mely eddig ott nem volt szokásban, a legnagyobb ünnepélyességgel tartotta meg; minden nap reggel szentmise, esti harangszókor urnapi vecsernye. Különösen az esti vecsernyét nagy számban látogatták a mezőről hazatérő emberek valláskülömbőség nélkül. Urnapnyolcadvasárnapján mise alatt felolvasta az oltáregyesület felállítását elrendelő eddigi püspöki körleveleket, oltárbeszédet tartott az oltáregyesület céljairól s a délutáni vecsernyére kitézte a tagok jelentkezését. Még aznap délután 122 tag jelentkezett, mely máig 152-re emelkedett. Olyan községben, melyben a hívők száma alig 300, mindenesetre szép eredményekre jogosító jelenség ez, mely egyszersmint példát mutat arra is, hogyan lehet kellő buzgósággal az oltáregyesületek érdekében eredményesen dolgozni.

— **Az alsófehérmegyéi történelmi, régészeti és természettudományi egyesület** ma, július hó 5-én, d. u. 3¹/₂ órakor tartotta Gyulafehérvárt a városház tanácsstermében XIII. rendes közgyűlést számos egyesületi tag és érdeklődő jelenlétében. A közgyűlés tárgyszorozata volt: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Felolvasás, tartotta Ujfalu József dr., apátkanonok. 4. Múzeum és könyvtári jelentés. 5. Pénztárnoki jelentés. 6. Tisztújítás és a választmányi egynevező részének kisorsolása. 7. Indítványok.

— **Népbolondítás Topánfalván.** Az „Aranyos-Vidék” írja: Valami jelketlen népbolondító felhelt a jámborlelkű és békés természetű havasi román népet és elhitette velük, hogy Kossuth Ferenc Topánfalvára jön és pénzt fog szétosztani a nép között. Erre mintegy kétezer ember gyűlt össze Topánfalván, hogy népgyűlést tartson; azonban a tömeget a főszolgabíró erélyes fellépének sikerült szétoszlatni.

— **Nyilvános és halás köszönetet** mond Lázár Mária kúdsíri lelkész azon kegyes adakozóknak, akik adományaikkal a kúdsíri templomot gazdagították és díszítették. Adakoztak: Altman Ferenc és neje egy gyönyörű, aranyhímzésű, piros selyembármény szőszektakarót 70 kor. értékben; Teil Hermina egy selyemmel bélelt oltárabroszt (15 K.); több nő együttesen remek kivitelű aranyozott fémkoszorút a szentségtartóra (42 K.); több férfiú egy kinaezüst keresztet (56 K.).

Szíves kérelem.

Alírótt mely tisztelettel kérem a főtiszteletű egyházmegyei papságot, illetve róm. kath. lelkészi hivatalokat és e b. lapnak mélyen tisztelt olvasó közönségét, hogy kegyeskedjenek akárminemű ügyben hozzáim intézmi szánt megrendelésüket jövőre ezen címen küldeni: **Papp György konvnyomató intézete Gyulafehérvárt.** — Gyulafehérvárt, 1903. jul. hó. Alázatos tisztelettel Papp György konvnyomató.

C S A R N O K.

Utazás az örök városba.

Irtá és felolvasta a eskis-somlyai Mária kongregacio felavató ünnepén *Pap Béla*, praelatus.

Ki ne hallott volna közülünk Rómáról? Melyik gyermek nem tudja, hogy Róma miről nevezetes? Én is a többi gyermekekkel együtt megtanultam, hogy Róma örök város, két és fél ezer év áll mögötte, hogy a multban képviselője volt az ó-kor civilizációjának és hatalmának, majd a középkorban és jelenleg is az, a keresztényvilág középpontja, mert székhelye a pápának. Érthető érdeklődéssel voltam tehát Róma iránt s mikor a „Zászlónk” ez a kedves ifjúsági lap, először hozta a hirt, hogy az idén is ifjúsági zarándolat lesz Rómába, titkos csendes óhajtam vert gyökeret szivemben. „Ha én Rómát láthatnám!” Óhajtásom azonban alighanem „pium desiderium” maradt volna, ha segítségül nem jö kegyelmes püspök urunk áldozatkészsége, tanáraink jó indulata és iskolatársaim bizalma. Szinte véletlenül, de mindenesetre érdemtelenül ért a kitüntetés, annál melegebb a köszönet és hála irányukban.

Az ifjú zarándokok gyülekező és induló helye Budapest keleti pályaudvara volt. Ha látott valaki magyar ifjúságot lelkesülni, annak lehet fogalma arról az izgatottságról, mely az összegyűlt 200 magyar ifjún erőt vett. A legkülömbözöbb érzelmek szállottak meg bennünket.

Félelemmel, bizalommal, reménnyel, kíváncsisággal vegyes érzélem, mely felemelt bennünket, ideálistává tett, mindnyáján magyarnak éreztt magunkat e pillanatban s nem csak lelkesültünk, de tette is készek valánk és semmi akadályt nem találtunk legyőzhetőtlenné duzzadó erőnkkel. Hát még a mikor vonatunk eles fűtyöléssel reszketette meg a levegőt, s a kétszáz torok éneketől vizshangoztak az óriási falak s a pápai s a magyar himnusz akkordjai fenségesen hullámoztak tova az esti homályban! Oh ezt már megérti mindenki, a kit hasonló ideák vezetnek s a kiben rokon lélekre talál, a katolikus, magyar ifjúság lelkesülése. Sokból telnek ki, ha utazásunk egyes, még ha fontosabb mozzanatait is le akarnám írni. Sokat emelözök hát, de a tenger nem hagyhatom el. Reggel volt, a felkelő nap halvány sugarai bágyadtan törték megakopasz karszt lejtőin. Az eddig alvó diákok elfeledték az út fáradoalmait. Egyszerre megteltek a kocsiablakok nézőkkel s a természetes szépségekben gyönyörködni tudó ifjúság a szó teljes értelmében, élvezte az utat. Szinte észrevétlenül tünt fel a távol köd homályában egybeforrva az ég egy darabba a tenger. A reggeli pir rózsaszínbe öltöztette a hullámokat s oly békésen, szinte hivatagólag intettek nekünk. Nagyon kevesen gondoltak arra, hogy a békés tengerrel délután keserves leszámolójuk lesz. Mindenki örvendett, hogy ismét magyar földet és pedig magyar tengerpartot láthat. Egy rövid óra múlva már Fiumében voltunk, hol a „Villámra” szállottunk, hogy utunkat folytassuk.

„Isten áldd meg a magyart” s nyomban rá a „Hol szét. Péter” pápai himnusszal meritettünk erőt az út fáradoalmaira. A tengerrel hamar megbarátkoztunk. Jó kedvű sirályok, egykét delphin tették érdekessé a Quarnero öbölt s az ember e nagy beláthatatlan rónaságon, melyet még alig zavart meg egy-egy esekélyebb hullám, saját kicsinységével inkább el van foglalva, mint mások. Ha kiül a hajó orrára s szemét a zöldeskék víz mélyére irányítja, mi minden kiolvasható onnan. Ki olvashatja a teremést, a Teremtő nagyságát, ki olvashatja a hitet, reményt, szeretetet, de a ten-

ger szépségét valóban csak az élvezi, a kinek igazi mely költői érzése van. Mennyi szellemi kincs van itt összehalmozva s alig akad költő, ki a tenger költői szépségeit fel ne fedezte volna, de bizonyára nem akadt még olyan költő, a ki a tenger tengernyi szépségeit kimerítette volna.

De csakhamar elborul a tájkép, hogy az egész tenger hullámhegygyé váljék. A széles Adria emléket akart hagyni s emléklőt hagyta borzalmasságát. Nem tudom bora volt-e, vagy Sirocco, éjszokról fujt-e, vagy délről, csak a viharra emlékszem. Az egész tenger mintegy óriási erdő zugni kezdett s zúgott megszakítás nélkül fenséges zenét szolgáltatva az elénk táruló képhez. A hatalmas víztömeg mozgásban volt. Méltósággal teljes csendességgel tornyosultak a hullámok, hogy a jövő pillanatban a legmélyebb helyet foglalják el s úgy ismét alkalmat szolgáltatassanak a hullámképződésre. Az ember gyakran rajta kapja magát, hogy önfeledten szemét és lelkét a hullámok közé temeti. De a szél fokozódik, teljes vihar áll be. A hullámok olykor 15—20 m. magasságra is felemelkednek s szinte vidáman zuhannak a mélybe, a hajó hatalmas lengést végez ördögi jó kedvében. A rajta ülőket halálos félelem szállja meg. Mindnyáján gyönyörrel nézik a látványt, de legtöbbször ott van a hátsó gondolat: mégis jobb volna, ha már vége volna. Hát még a mikor a hajó felézetet a hullámok mossák le s gőzösinék keményen a sós víztől fehérré válik, oh az ember már akkor előkeresi az imakönyvet. Mindez azonban nem futó dolog. 3—4 óráig is eltart s sokan sóhajtoznak már a száraz földrét, megunták a felhős eget és a fodros hullámú, tajtékzó, zöld tengert. Mind gyakrabban halljuk idezni: tengergerje jöttél, megtanulsz imádkozni. Átázva-fázva érkezünk meg egy napi út után Anconába s beletörődünk sorsunkba, mert hát Isten ily nagy kegyelmet nem ad ám ingyen. (Vége. köv.)

Pályázatok.

A **Sárpataki** róm. kath. kántortanítói állásra (Nagy-Kükülmegyje) pályázat hirdetik. Évi járandóságai az egyházmegyje szegénykántortanítók alapjából 1-ór 24 kor., ez minden év október 31-en utólagosan vehető ki. 2-ór 100 kor., a püspöki uradalmi magánpénztárból és 3-ór 200 kor., a püspöki kisegítőalaphól évnegyedenként utólagosan adatik ki. 4-er 104 kor., a Fogarassy-fele alap után és 5-ör a vallásalaphól 240 kor., minden hó utolsó napján — utólagosan vehető fel. 6-er egy szentmise alapítvány után a szolgálatért 1 kor. 20 fillér. 7-er 1 hold 1378 □-öl föld a belsőségben, szántó, kaszáló, gyümölcsös; ez ha haszonbérbe adatik 50 kor., de a haszonélvező tartozik a kerítést jókarban tartani. 8-er van két szoba, konyha, kamra, a konyhában sütő kemence, az udvaron kút, szoba alatt pince. Teendőit 1-ör az osztatlan iskolában mindkétmű tanulókat az ismétlőkkel együtt tanítani, 2-er a kántori, sekrestyési, harangozói teendőket végezni, a templomot tisztán tartani, de ezek mindössze sem terhesek, mert a harangok nem nagyok, a templom kicsiny, a hívek száma esekély, csak jóakarát kívánatlik. Pályázni kívánók felszerelt folyamodványaikát méltóságos Gróf Püspök Urunkhoz f. évi július 31-ig terjeszkel fel.

Kelt Sárpatakon, 1903. június hó 30-án.

P. Both Demeter,
iskolaszékéi elnök.

A szerkesztő üzenetel.

Egy idevalónak — helyt. A tisztességtudás leg-
elemibb szabálya szerint, ha valaki valakitől valami sz-
vevességet kér: akkor legelőbb is bemutatkozik, megmondja
becses nevét. Őr kér tőlünk, de névtelenül. Névtelenekkel
nem állunk szóba.

Posszimizista. Kaptak a dolgokat. Egyikre már előbb
volt tudósításunk, a más két dologról jövőre szólunk, mert
lapunk e száma már teljesen le volt foglalva.

Zakheus. Egy gondoltuk, hogy az az egy adag
keserű pilula egyelőre elég s éppen azért az Önét ezáltal
nem adjuk be, de félretesszük arra az esetre, ha bizonyos
idő multán szükségét látjuk, ha a beteges tünetöknek nem
csökkennek. Jó lesz így? Külömben nagyon örvendünk,
hogy szavainkkal visszhangot keltettünk.

P. T. L. Kvár. Már becses levele előtt abban az odózus
ügyben magunk is úgy határozunk, miként levelében
őhajta. Helyesen teszi fel rólunk, hogy csakis a közügynek
őhajtunk szolgálni, de ezt olykor csak úgy tehetjük, ha
a visszaféléseket ostarozzuk. A jelen esetben azonban tel-
jesen távol volt tőlünk ez a szándék. Level meg.

Urak figyeltem!!

Az Első Budapesti Mértékutáni
Szabóság
Budapest, VII., Csömöri-ut 11.
15 és 18 forintért

készít remek szabással és szakértelmű kidolgozással divatos férfi öltönyöket, gyapju szövötből.

Minták és mérték-utasítás küldése ingyen.
Ha az ország bármely részében egységben 3 helymegrendelés biztosítva van, értesítésre oda küldjük utazó szabásunkat gazdag mintáinkkal. A t. megrendelő semminemű költséggel nem lesz megterhelve, mert utazó szabásaink évi vasúti bérletjeggyel vannak ellátva.

Szíves megkereséseket kér

az Első Budapesti Mértékutáni Szabóság,
Budapest, VII. Csömöri-ut 11.

Klein Adolf, főszabász.

Az ezredéves Országos kiállításon
kiállítási éremmel kitüntetve, kitünő
izlésért és jeles munkáért.

CSUKA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és czimáda-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a
bíboros herceg-prímás rendelkezést
állította ki. — 1877. óta készít
papi és polgári ruhákat, birretum,
pallium művezetumokat és czimá-
dákat stb.

Budapest, IV. Papnövelde-u. 8. I. II. ajtó II. ud.

Czégemet a t. papság figyelmébe
ajánlom. Törekvésem oda lesz irá-
nyulva, hogy megrendelőimet ju-
tányos árak mellett pontos és lel-
kiismeretes kiszolgálás által tel-
jelsen kielégítek.

KLINK SÁNDOR, orgonaépítő

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alólírott van szerencsém a helybeli és vidéki nagyerdemű közönséget és a főtisztelendő Egyházakat és iskolákat tisztelettel arról értesíteni, hogy Gyulafehérvárt, az erdélyi püspöki székvárosban megtelepedtem és hogy működésem terét az egész egyházmegyére kiterjesztve évvallalok a megyébenbárhól levő templomi orgonák javítását, esetleg teljesen újból való felépítését, valamint minden szakmába vágó munkálatokat, nevezetesen harmonikumok, zongorák hangolását, szóval mindenemű hangszerek javítását vagy újonnan készítését.

Egyben tisztelettel kérem azon Főtisztelendő Egyházakat, melyek orgonáikat évi 20 korona díjért kezelteni és így jókarban tartatni ohajjták, kegyeskedjenek ebbel b. szándékukat velem lehetőleg azonnal tudatni, hogy megbízatásomnak sorrend szerint eleget tehessek.

Megkeresések, illetve megrendelések egyelőre PAPP GYÖRGY könyvnyomdájába czimzendők Gyulafehérvárra.

Magamat becses pártfogásba ajánlván vagyok

mely tisztelettel

KLINK SÁNDOR,
orgona műépítész.

lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassu, ragadós száradás, mely az olajfestékek és az olajlakkok sajátja elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb.: van azután:

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékkel már bemázolt egész új pallóra való.

Csak fényt ad, ennél fogva nem födi el a famustrát.
Postacsomag, körülbelül 35 négyzetméter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban ahol raktáron vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bementve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója.

FÖRÁKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében.

GYULAFEHÉRVÁRT.

PAPP GYÖRGY KÖNYVNYOMDÁJA

GYULAFEHÉRVÁRT.

TELJESEN UJONNAN BERENDEZETT KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZÉS.
KÖNYVKÖZÉSZÉSI MŰHELYPEL KAPCSOLÓBAN.

2. cz.

— A kor követelményei előtt meghajolva, és a nyomdát igénylő közönség iránti előzékenységből is — Isten segédelmével és ügyszerető úri emberek, nemeslelkű telebarátok támogatásával — **ÚJ KÖNYVNYOMDÁT** rendeztem be, minél fogva azon kedvező helyzetben vagyok, hogy a tipográfhiától ma már oly sokat kívánó legfokozottabb feltételeknek is eleget tehetek.

— Könyvnyomdám változatos és nagymennyiségű modern betűfajokkal, szépalakú szövegbetűkkel, többféle segédgépekkel és a könyvnyomtatáshoz megkívántató összes eszközökkel fel van szerelve, úgy, hogy bátran állíthatom, hogy erdélyi hazarésznünkben kevés nyomda lehet felszerelés tekintetében ennél előbb való.

— De mindemellett ez a felszerelés csak alapjául szolgál egy nagy, minden versenyre képes könyvnyomdának, a mennyiben teljes erőmből arra fogok törekedni, hogy Isten segédelmével könyvnyomdámot újabb meg újabb eszközökkel erősítem, bővítem és a versenyre képessé fejlesszem.

— Nagyon természetes, hogy ezen szándékomat csakis úgy leszek képes megvalósítani, ha a t. közönség eddig tanústott becses támogatásával ezután is szerencsésülten fog, — a mit remelve, és kérve, vállalatomat jóindulatába ajánlva, vagyok.

— Gyulafehérvárt, 1903. június hó. — hazafias tisztelettel —

PAPP GYÖRGY, könyvnyomdátó.

Tisztelettel ajánlom továbbá **KÖNYVKÖTŐ-ÜZLETEMET**, a hol is mindenféle könyvkötési munkákat elvállalok s azokat gyorsan, pontosan, tartósan és csinosan a legjutányosabb ártérről elkészítek.

Könyvnyomdám a következő állandó jellegű hetilapok és folyóiratok kiadásával van eddig megbízva: **Erdélyi Oltáregyleti Lap.** (Havi közlöny.) — **Közművelődés.** XXVI. évfolyamában. (Heti lap.) — **Alsófehérmegyei Tanügy.** (Havi közlöny.) — **Gyulafehérvári Hirlap.** XVII. évfolyamában. (Heti lap.)

FELETTE FONTOS

minden mezőgazdára, minden állattulajdonosra, minden juh- és sertésenyésztőre s minden kúsgazdára! „Miként hízalom fel gyorsan sertéseimet?” „Miként lesz marhám gyorsan piac-képes?” „Miként gyorsíthatom ökreim bízalását?” „Mely szerrel érem el tehénimmél és kecskéimmél a jobb tejet és nagyobb tejelést?” „Mivel mozdítom elő növedék marhám gyors felnövesét?” „Mit kell használnom, hogy marhám mindig egészséges legyen?”

Ez csak az által érhető el, ha a takarmány vagy ital mellé védjeggyel ellátott, törvényesen védett, sokoldalúlag kipróbált s a legmagasabb kitüntetésekben részesített

Regensburgi „Étvágy” takarmányfűszer

vegítettik.

A költsége ennek igen csekély és dusan visszatérül. Kapható minden nevesebb kereskedésben, vagy egyenest a cégnél:

MISE LAJOS

mezőgazdasági készítmények gyára

— SZÁSZSEBES. —

Tájékoztató füzetek és utasítás ingyen szétküldve. Raktárak minden oly községben, hol még eddig nincsenek, felállítanak, mire nézve szíveskedjek egyenest a fenti céghez fordulni.

Főraktár Gyulafehérvárt:

SCHLESINGER TESTVÉREK üzletében, Novák Ferenc-tér.

HIRDETÉSEKET JUTÁNYOS ÁRBAN KÖZÖL

E LAP KIADÓHIVATALA.

Sürgöny: Blaskovits. Sokszorosan kitüntetve

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészeti intézet Alapítotott 1887-ben.

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolnai Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem.

Templomfestés stílusirint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés, eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón. Szegényebb egyházaknak 25% engedmény!** **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak.**

	50	70	90	100	125	160	180	220
magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szabadisz. továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem el.

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széll	magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
	korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

KOROND

a székelyföld legolcsóbb, SÓVAL TELITETT PORMENTES ENYHELEVEGŐJÜ GYÓGYHELYE.

Ivóviz — kefir és tejkura. Sós-vasas fürdők, görvély kórosok és női bajok ellen szénsavas fürdők **vérszegények és lábbadozók részére**; lignosulfit belelegzési gyógymód **tüdőbántalmak** minden neménél.

Fürdőidény június 15-től szeptember 1-ig.

Szobaárak 1 koronától 2 kor. 40 fillér. — Ismertetőt küld

◀ **GÁSPÁR GYULA** tulajdonos (**MAROSVÁSÁRHELYRŐL.**) ▶

Korondi szénsavas-vasas viz, ajánlva görvélykor, vérszegénység, gyenge emésztés, holyaghurutoknál 1 LITERES **ÜVEGGEL** 50 rekeszes ládában 12 fillér. — Megrendelhető a fenti címen.